כינעזישע פרויען הייראטען אהן ליעבע, פונקט ווי אונזערע עלטער־באבעס

פון מאריע אייבערהעמס

אין ווייטען מזרח, וואו די פרוי האלט נאך זעהר ווייט פון עמאנסיפאציע, איז איהר ראלע אין דער פאמיליע און אין דער געזעלשאפט נאך מעהר באשרענקט און קאנסערוואטיוו־אונטערטעניג, ווי די פאזיציע פון אונזערע עלטער־באבעס איז געווען.

די כינעזישע פרוי, למשל, פיהרט אפילו אין די קרייזען פון דער העכסטער אינטעליגענץ נאט בלויז אן אפגעשלאסענעם לעבען אין די ד' אמות פון דער קיך, הויז־ווירטשאפט און קינדער האדעווען, נאר אויך, ביז צו א געוויסען זין א קנעכטישען לעבען.

זי ווערט ע"פ רוב פאר'קנס'ט צו איהר באשערטען דורך די עלטערן פון די קינדער יאהרען אך און די העכסטע טור־גענד איהרע איז אבסאלוטע אונטערטעניגקייט צום מאן, הגם ער קען זי קיינמאל ניט ליעב האבען, ווייל די שידוכים אין כינא, ווי געזאגט, ווערען געשלאסען דורך די עלטערען, און חתן־כלה האבען ניט קיין געלעגענהייט זיך אנצוקוקען פאר דער חתונה, פונקט אזוי ווי פאר־צייטען אין די חסידישע קליינע שטעטלאך. צו אלע „גליקען" פון דער כינעזישער פרוי, איז נאך אין „לאנד פון דער קיינמאל ניט אונטערגעהענדער זון" שווער זיך צו גט'ען זיך, אזוי ווי קרעתר־ים־סוף, און די פארשלייערטע כינעזעריין איז איהר נאנץ לעבען פארארטייילט צו א פינסטערער מערכה פון ביז איהר ליעב־הארציגען „דיטערליכען באשערטען, וואס האט אפילו געיריש'ענט איהר פרויען־שעהנקייט, די צאפ...

צווישען די פארהייראטע סטודענטען פון דער פעפינג'ער (פעקין) אוניווערזיטעט איז ניט לאנג צוריק דורכגעפיהרט געווארען אן אנקעטע (קווענשטשאניער) איבער דער פראגע, ווי אזוי זיי באציהען זיך צו זייערע פרויען, און 338 סטודענטען האבען געראטן דעם מוט צו דערקלערען עפענטליך, אז זיי האבען זייערע עקרת־הבית'ניצעס ניט ליעב.

קוים 50 פארהייראטע סטודענטען האבען זיך געפונען, וועלכע האבען גענענטפערט, אז זיי האבען גערן זייערע באשערטע; נאר ווער וויים, צי זיי האבען געזאגט דעם אמת ביי אזא עפענטליכער קאל, וואו מען האט געמוזט אנגעבען די נעמען?

דער דערמאנטער אייביגער מנהג אין כינא, אז שידוכים שליסען ניט חתן־כלה, נאר די עלטערען אונטער די אויגען פון יונגען פאר, איז אויך חל אויף דער אקאדעמישער יוגענט. אויף דער פראגע, וואס די סטודענטען באטראכטען פאר א גליקליכען הייראטס־לעבען, האבען איבער צוויי־דריטעל געענטפערט: „די גע־הארצנאמקייט און פולשטענדיגע אונטערווארפענקייט פון דער פרוי צו דעם מאנ'ס ווילען". בלויז 70 סטודענטען האבען צוגעגעבען, אז ווען די פרוי איז אביסעל געבילדעט, איז דער שידוך מעהר מזל־ברכה/ריב.

ווי ווייט דער קאנסערוואטיזם פון די כינעזישע אקאדעמיקער דערגרייכט אין פאליטישען לעבען באווייזט דער ענטפער זייערער אויף דער געשטעלטער פראגע, ווער איז דער גרעסטער מענש אויף דער וועלט.

מוסאליני האט באקומען 53 שטימען, פרעזידענט הואווער 5 שטימען, אזוי ווי אבער מען האט ווידער זיך נישט געווונדערט צו איהם ווענען דעם באדען, האט ער היינטיגע וואך געשריבען א ברייף. דאס ער איז גרייט אראפצולעזען נאך צוואנציג פראגענט פון פרייז, אבי מען זאל שוין ביי איהם אפקויפען דעם באדען. דערביי מאכט ער אויס מערקזאם דאס ער שפירט זיך עפעס מיט'ן געזונט נישט אין ארדנונג, און אויב ער וועט פולצונג שטארבען (אללאה זאל אפ־היטען) וועט זיין יורש, דער אידען־פיינד־ליכער סטודענט, נישט פארקויפען דעם באדען אפילו פאר'ן העכסטען פרייז...

ווי האלט עס מיט דער נסיעה פון דער אראבישער דעלעגאציע קיין לאנדאן?

ווי איהר ווייסט איז שוין פאראי־בער מעהר ווי א חודש זינט עס איז אויס־געפלויגען געווארען די דעלעגאציע. און דאך איז זי ביז היינטיגען טאג נאך אלץ נישט געפאהרען. די סיבה דערפון איז אזוי. אין דער ערשטער צייט האט מען נישט געקענט דורכקומען צווישען זיך ווע־גען דער צאל פון די מיטגלידער פון דער דעלעגאציע וואס יעדע פון די מיוחס'רינע אראבישע משפחות דארף האבען, און שפעטער ווען זייטיגע מענשען האבען זיך אריינגעלעגט און האבען ווי עס איז איינ־געלאדעט א שלום, איז ווידער ארויפגע־שוואומען די פראגע פון געלט אויף הוצאות, וואס דארף באטרעפען א סומע פון צוואנציג טויזענט פונט. עס איז גע־שאפען געווארען א קאמיסיע, און יענע האט ארויפגעלעגט "באשטייערונגען" אויף די אראבישע דערפער. און דערפון האט זיך אויסגעהויבען א גוואלד. (אז מען רופט צו ראבעווען אידישע האב און גוטס, פארזיכערענדיג אז עס וועט דערפאר נאר־נישט געשעהן — דאס איז דער אראבי־שער פעלאך ניכער געגוויגט צו פאלגען, אבער צו געבען געלט אויף א נסיעה פאר אזן מעקדאנאלד 4 שטימען.

און אין א מדינה וואס ווערט אנ־געפיהרט פון אזעלכע „לייטענדע גייס־טער", זוכט דער דריטער אינטערנאציאנאל שוין געוועהנט צו זיין א הערשער און באדיענט צו ווערען, פונקט ווי „פונקט ווי צעזאר פיהרט זיך, אזוי פיה־רען זיך זיינע לעגיאנען". פאר'ן כינע־זישען מאן לוינט זיך ניט צו רעפארמי־רען די לאגע פון דער פרוי, ווייל ער איז טראדיציאנעל שוין געוועהנט צו זיין א הערשער און באדיענט צו ווערען, פונקט ווערטער הער רעדאקטאר:

איך בעט אויך דרוקען מיין באגרי־סונגס בריעף צו מיינע מעזריטשער קינ־דער, איהר זענט דאך אויך א פאטער וואס וויל נחת...

צו דער דערעפענונג פון דעם מעז־ריטשער יוגענט קלוב, „אזוי רופען זיך מיינע קענענדער קינדער". צו אייך קינ־דער וויל איך אויסדריקען מיינע געפיה־לען. איהר וועט מיר געווים ענטשולדי־גען וואס איך רוף אייך קינדער, ווייסענ־דיג דאס איהר פארמאגט אזעלכע פער־זענליכקייטען ווי מר. דאנליעק, מר. פא־רעיליעק, איינינע פארהייראטע וואס האב־בען שוין אליין קינדער; איך קען אייך אבער אנדערש ניט רופען, ווייל אפילו געזעצליך זענט איהר מיינע קינדער. היינט ווער וויים נאך מעהר ווי איהר ווי־פיעל נחת איך האב פון אייך געהאט אויף דער פארם און יעצט.

זעהר זעלטען ווערט מענשען באַ־צאהלט ביי זייער לעבען פאר זייערע טאַ־טען, נאך זעלטענער פאר זייערע גוטע טאטען, בפרט נאך ביי אונז אידען; און איך, זעהט איהר, בין פון די גליקליכע וואס האב ביים לעבען אזא נחת. מיינע קינדער, מיינע יתומים, האבען שוין אליין א קלוב. איהר זעהט אידען, אט די הילפ־לאזע פויילישע יתומים זענען יעצט גע־ווארען מענשען. זיי, די אמאל פאראור־טיילטע צום אונטערגאנג, זענען יעצט גוטע בירגער, זיי זאהרגען שוין פאר די נייטען פון אנדערע. זאל די אידישע וועלט אויפהערען צו זיין טויב און בלינד צו מיינע קינדער. אבער מיינט ניט אז איהר וועט זיי אלע טרעפען אין קלוב. פאראנען א סך וואס ארבייטען אויף פארמס, פאראן נאך עטליכע און צוואנ־ציג אויף דער פארם. ווען איך זאל זיך וועלען רעכענען מיט רייכע אידען, בין איך זיכער דאס מיין נחת וואלט פיליכט זייערס איבערגעשטיגען. א לעבערגיג אידישע ארגאניזאציע געגרינדעט פון בעטען. יעצט דערלעבט א נחת, איהר מיינע יתומים־קינדער. יא קינדער, איך שטאלציר מיט אייך, און קיין געלט קען אזא נחת ניט פארשיינען. איך קען אייך יעדען באזונדער, און בין זיכער איהר וועט נאך אלץ פאלגען דעם טאטען...

עס וואלט אבער ניט געווען קיין איידעלקייט נעהמען זיך דעם נאנצען כבוד, און איך וויל יעצט דערמאנען איי־ניגע אמת'ע פריינט אויף דער זייט ים ביי אונז אין קאנאדע. מר. שאיער, דער אבעלער איידעלער אלטער מאן וואס האט אזוי פיעל געליטען, דער אלטער מאן וואס פארמאגט דעם זיכערסטען בליק אויף דער צוקונפט, ער האט זעהר פיעל צייט און געלט פאר אייך קינדער געליידיגט, און נאך צוליעב זיין עלטער און שוואכען געזונט האט ער געמוזט אוועקשעטען. עס איז איהם געלונגען צו אראאינגערעסירען אזעלכע פערזענליכ־קייטען ווי די פאמיליע סעמיעלס, אל־פערט, קיינגס. זיי אויך האבען געהאלפען. און אפילו מיט זיי איז ניט געלונגען נאך ביז'ן היינטיגען טאג באוועגען קענענדער אידען, אפילו ניט אלע מעזריטשער...

איינינע אבער פון די איבערגע־בענסטע שטעהען נאך ביי דער ארבייט ביז יעצט, און דאס איז מר. קליינווער, מר. וויינבערג און נאך איינינע, אבער וויניציג אין צאהל, דער גרויסער אידישער עולם איז געבליבען פון וויייטען, דער קול פון יתום האט צו זיי ניט דערגרייכט... זיי, די טאראנטער, האבען פארשטאנען דאס זייערע נעמען וועלען אויף די סינא־גאגען ניט פארשריבען ווערען... יעצט וועהט וואס פון מיינע הלפען אידישע יתומים קינדער, נאר 2½ יאהר אין לאנד און שוין האבען זיי אין זינען צו העלפען אנדערע. און ווער ווייסט אפשר וועלען זיי מיט דער צייט אוועק אין טאטע'ס וועגען, און ברייגען נאך און נאך אידי־שע יתומים...

פאר אייער מוטער איז דאס נאך א בעסערע, א גרעסערע שמחה, זי וועל־כע האט אייך געלערענט עסען. איהר גע־דענקט דאך די געשיכטע מיט די טאמיי־טעס, פארעדזיש, סעלערי, וואס איהר פלעגט זאגען ווען מען פלעגט אייך דאס דערלאנגען, אבער זי, די מאמע, האט פון אנפאנג געצאהלט צו 5 סענט ביז איהר אידישע ארגאניזאציע געגרינדעט פון בעטען. יעצט דערלעבט א נחת, איהר מיינע יתומים־קינדער. יא קינדער, איך וועט געבען עסען אנדערע און פיליכט יתומים.

איהר ווייסט קינדער, ס'איז מיין גרעסטע פרייד וואס כ'האב דערלעבט אייך צו זעהן זעלבסשטענדיג מיט גוטע כונות, דאך איז מיין שמחה ניט קיין נאנצע, די פארם־סקול, אייער גו־דען איז אין גע־פאהר, די געפאהר איז יעצט גרעסער ווי יעדער מעקסיקאנער האט אין זיך א ניצוץ אדער אן אדער פון א געגנראל, און קען ניט פארטראגען קיין געזעצמע־סיגע אָרדנונג אָהן... מעסערס.

די פרוי אין כינא איז דער קרבן פון דער פאלקס־פסיכאלאגיע און קאנסער־וואטיווער טראדיציעס, און נאך א סך נייע דיווסענדיגע שטורעמס וועלען מוזען אויסברעכען, אום צו טרייבען דאס עלט־סטע פאלק אין דער וועלט אין טעמפעל פון ציוויליזאציע און אמת'ער פרייהייט, אזוי אז די כינעזישע פרוי זאל זיך אויך דערפיהלען, ווי א גלייכבארעכטיגטער מיטגליער פון דער געזעלשאפט.

דעם לעזערס .ווינקעל

ווערטער הער רעדאקטאר:

איך בעט אויך דרוקען מיין באגרי־סונגס בריעף צו מיינע מעזריטשער קינ־דער, איהר זענט דאך אויך א פאטער וואס וויל נחת...

צו דער דערעפענונג פון דעם מעז־ריטשער יוגענט קלוב, „אזוי רופען זיך מיינע קענענדער קינדער". צו אייך קינ־דער וויל איך אויסדריקען מיינע געפיה־לען. איהר וועט מיר געווים ענטשולדי־גען וואס איך רוף אייך קינדער, ווייסענ־דיג דאס איהר פארמאגט אזעלכע פער־זענליכקייטען ווי מר. דאנליעק, מר. פא־רעיליעק, איינינע פארהייראטע וואס האב־בען שוין אליין קינדער; איך קען אייך אבער אנדערש ניט רופען, ווייל אפילו געזעצליך זענט איהר מיינע קינדער. היינט ווער וויים נאך מעהר ווי איהר ווי־פיעל נחת איך האב פון אייך געהאט אויף דער פארם און יעצט.

זעהר זעלטען ווערט מענשען באַ־צאהלט ביי זייער לעבען פאר זייערע טאַ־טען, נאך זעלטענער פאר זייערע גוטע טאטען, בפרט נאך ביי אונז אידען; און איך, זעהט איהר, בין פון די גליקליכע וואס האב ביים לעבען אזא נחת. מיינע קינדער, מיינע יתומים, האבען שוין אליין א קלוב. איהר זעהט אידען, אט די הילפ־לאזע פויילישע יתומים זענען יעצט גע־ווארען מענשען. זיי, די אמאל פאראור־טיילטע צום אונטערגאנג, זענען יעצט גוטע בירגער, זיי זאהרגען שוין פאר די נייטען פון אנדערע. זאל די אידישע וועלט אויפהערען צו זיין טויב און בלינד צו מיינע קינדער. אבער מיינט ניט אז איהר וועט זיי אלע טרעפען אין קלוב. פאראנען א סך וואס ארבייטען אויף פארמס, פאראן נאך עטליכע און צוואנ־ציג אויף דער פארם. ווען איך זאל זיך וועלען רעכענען מיט רייכע אידען, בין איך זיכער דאס מיין נחת וואלט פיליכט זייערס איבערגעשטיגען. א לעבערגיג אידישע ארגאניזאציע געגרינדעט פון בעטען. יעצט דערלעבט א נחת, איהר מיינע יתומים־קינדער. יא קינדער, איך שטאלציר מיט אייך, און קיין געלט קען אזא נחת ניט פארשיינען. איך קען אייך יעדען באזונדער, און בין זיכער איהר וועט נאך אלץ פאלגען דעם טאטען...

עס וואלט אבער ניט געווען קיין איידעלקייט נעהמען זיך דעם נאנצען כבוד, און איך וויל יעצט דערמאנען איי־ניגע אמת'ע פריינט אויף דער זייט ים ביי אונז אין קאנאדע. מר. שאיער, דער אבעלער איידעלער אלטער מאן וואס האט אזוי פיעל געליטען, דער אלטער מאן וואס פארמאגט דעם זיכערסטען בליק אויף דער צוקונפט, ער האט זעהר פיעל צייט און געלט פאר אייך קינדער געליידיגט, און נאך צוליעב זיין עלטער און שוואכען געזונט האט ער געמוזט אוועקשעטען. עס איז איהם געלונגען צו אראאינגערעסירען אזעלכע פערזענליכ־קייטען ווי די פאמיליע סעמיעלס, אל־פערט, קיינגס. זיי אויך האבען געהאלפען. און אפילו מיט זיי איז ניט געלונגען נאך ביז'ן היינטיגען טאג באוועגען קענענדער אידען, אפילו ניט אלע מעזריטשער...

איינינע אבער פון די איבערגע־בענסטע שטעהען נאך ביי דער ארבייט ביז יעצט, און דאס איז מר. קליינווער, מר. וויינבערג און נאך איינינע, אבער וויניציג אין צאהל, דער גרויסער אידישער עולם איז געבליבען פון וויייטען, דער קול פון יתום האט צו זיי ניט דערגרייכט... זיי, די טאראנטער, האבען פארשטאנען דאס זייערע נעמען וועלען אויף די סינא־גאגען ניט פארשריבען ווערען... יעצט וועהט וואס פון מיינע הלפען אידישע יתומים קינדער, נאר 2½ יאהר אין לאנד און שוין האבען זיי אין זינען צו העלפען אנדערע. און ווער ווייסט אפשר וועלען זיי מיט דער צייט אוועק אין טאטע'ס וועגען, און ברייגען נאך און נאך אידי־שע יתומים...

פאר אייער מוטער איז דאס נאך א בעסערע, א גרעסערע שמחה, זי וועל־כע האט אייך געלערענט עסען. איהר גע־דענקט דאך די געשיכטע מיט די טאמיי־טעס, פארעדזיש, סעלערי, וואס איהר פלעגט זאגען ווען מען פלעגט אייך דאס דערלאנגען, אבער זי, די מאמע, האט פון אנפאנג געצאהלט צו 5 סענט ביז איהר אידישע ארגאניזאציע געגרינדעט פון בעטען. יעצט דערלעבט א נחת, איהר מיינע יתומים־קינדער. יא קינדער, איך וועט געבען עסען אנדערע און פיליכט יתומים.

איהר ווייסט קינדער, ס'איז מיין גרעסטע פרייד וואס כ'האב דערלעבט אייך צו זעהן זעלבסשטענדיג מיט גוטע כונות, דאך איז מיין שמחה ניט קיין נאנצע, די פארם־סקול, אייער גו־דען איז אין גע־פאהר, די געפאהר איז יעצט גרעסער ווי יעדער מעקסיקאנער האט אין זיך א ניצוץ אדער אן אדער פון א געגנראל, און קען ניט פארטראגען קיין געזעצמע־סיגע אָרדנונג אָהן... מעסערס.

די פרוי אין כינא איז דער קרבן פון דער פאלקס־פסיכאלאגיע און קאנסער־וואטיווער טראדיציעס, און נאך א סך נייע דיווסענדיגע שטורעמס וועלען מוזען אויסברעכען, אום צו טרייבען דאס עלט־סטע פאלק אין דער וועלט אין טעמפעל פון ציוויליזאציע און אמת'ער פרייהייט, אזוי אז די כינעזישע פרוי זאל זיך אויך דערפיהלען, ווי א גלייכבארעכטיגטער מיטגליער פון דער געזעלשאפט.

א יום טוב פאר א קינסטלער

פון גרשון

א גרויסער אימפּאזאנטער יום טוב איז געווען די פייערונג וואס די הינע אי־רישע קוטור געזעלשאפט האט איינגעאר־דענט, שבת, דעם 22־טען פעברואר, לכבוד דעם איין און איינציגען אידישען מאלער אין אונזער שטאדט, ש. סאבא־לאוו.

קנאפּע הונדערט מענשען זענען גע־קומען, אלע האבען געבראכט מיט זיך פרייד און יום טוב'דיגקייט — א באלוי־נונג דעם חבר סאבאלאוו, פאר זיין שווע־רען דאָרענדיגען וועג.

און באמת'ן, קאן דען זיין נאך א שווערערער וועג ווי דער וועג פון קינסט־לער, און נאך דערצו א שטילינקען אזא, וועמען דאס גרויע פארהאוועטע לעבען האט פארוואָרפען ערגעץ אין א „הינטער נעפעל", און מיט א ווילדער עקשנות, בייקומענדיג דעם שווערען קאמף פאר'ן קיום החיים, האט ער געמאלען בילד נאך בילד, באצירט מיט זיינע ארבייטען אלעמענ'ס הייזער, און אט אזוי שטילער־הייט געשאפען זיך א וועג — בייקומענ־דיג די אלטע אקאדעמישע פארמען, און ברענענדיג צום אויסדרוק א שפע פון פארבען און זקינסלערישע איינפאלען זיין נייעם וועג אויף וועלכען ער פארנעהמט זיך אצינד צו נעהן.

די אידישע קולטור געזעלשאפט האט מיט מעשים באוויזען איהר פרייד, און אויף אן אמת קולטורעלען אופן דורכ־געפיהרט דעם יום־טוב.

חבר אוריה קאצענעלענבאגען, וועל־כער איז אנב אויך געווען פארציצער פון דער אסאלאוויגונג, האט גערעדט וועגען פרעמדקייט צו דעם לשון פון פע־זעל, דער בריעטער עולם פארשטעהט ניט אבער מיר מוזען זיך דאנענטערען איינ־מאל פאר אלע מאל, זיך פארטיפען און אנהייבען אפשאצען די עובדות פון קינסטלער, אין יעדען אידיש הויז מוז זיך געפינען די ווערק פון אידישע מאלער אזוי גוט ווי מען טאר ניט פארמיידען קויפען אידישע ביכער כדי ניט צו וועי־רען אפגעריסען פון דעם אידישען לעבען, און מיט ווארעמע ווערטער געווינשען דעם בעל־שמחה דערפאלג אין זיין אר־ביים. מיט ראשונע אפלאדיסמענטען פון אלע אנוועזענדע איז אויפגענומען געוואָ־רען פייגעל שאפראן, וועלכע האט אין נאמען פון דער פארוואלטונג דערלאנגט חבר סאבאלאוו בלומען.

א שילער פון דער קונסט סטודיע, ישראל קאפלאנסקי, האט באגריסט מיט הארציגע ווערטער דעם רבין און חבר, דאנקענדיג איהם פאר זיין ארויספיהרען די שילער אויפ'ן וועג פון דערקענען דעם כח און פארם פון שאפען, און ער האט איהם דערלאנגט א זעהר שעהנעם בוקעט בלומען.

א. געלבערג האט באגריסט אין נא־מען פון די פרץ שולען, ניט זשאלעווענ־דיג דעם „רך לב" חבר סאבאלאוו, קיין שבחים סיי אלס קינסטלער און סיי אלס שטילער פיינער מענש.

בערנארד שיין, האט גערעדט אין נאמען פון דער „יוניע", אז דער נצחון פון אידישען ארבייטער אויפ'ן פראפע־סיאנעלען געביט וועט געבען דעם פאר־הארוועטען מענש א געלעגענהייט פאר־ווענדען די פרייע שעה'ן אויף קונסט.

חבר קרייצער האט באגריסט אין נאמען פון די „פועלי ציון", און חברה טויבע, אין נאמען פון „סטודענטען צווייג" ביי דער אידישער קולטור געזעל־שאפט.

מיט אן אמת'ע פרייד איז אויפגע־נומען געווארען די באגריסונג פון דער הויפט פארוואלטונג פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט און „סטודענטען לינע'ן", און עס איז באמת כדאי ברענגען די באגריסונג ווארט פאר ווארט.

„דער אידישער קולטור געזעלשאפט, טאראנטא צווייג.

„טייערע חברים:

„אין נאמען פון דער הויפט פארוואל־טונג באגריס איך דעם חבר ש. סאבאלאוו און אלע חברים פון טאראנטאר צווייג, צו דער פייערונג פון חבר סאבאלאוו'ס אויסשטעלונג.

„זיכער איז אייער יום־טוב פון דעם איינציגען אידישען און אידישיסטישען מאלער אין טאראנטא — אויך אונזער יום־טוב. מיר האבען א סך אידישע מא־לער, אבער די מעהרסטע פון זיי געהען אוועק פון אונז, ווילען זיך באהאלטען אונטער פרעמדע, ווארימע פעדערען, און ס'איז דערפאר פאר אונז אן אמת'ע פרייד ווען א אידישער קינסטלער געהט ניט אין די אויסגעטראָטענע, באקוועמע דרכים, נאר איז מיט אונז, אין דער סביבה פון דער אידישער קולטור.

„טרינקט־זשע, חברים, ביי אייער שמחה אויך א כוס (אן אמת'ן, א קאנא־דישען) פאר אונז.

פאר דער הויפט פארוואלטונג,

ה. נאָוואָק, סעקרעטאר".

נאך הארציגער און יום טוב'דיגער איז די באגריסונג פון דער „סטודענטען לינע".

„טייערע חברים:

„פארשטעהט זיך אז אויך מיר באַ־טיילינען זיך אין אייער שמחה לכבוד סאבאלאוו'ס אויסשטעלונג.

„מיר בעטען אייך טרינקען ניט איין כוס, נאר א סך, ווייל מיר, די יוגנע, די מיליטאנטישע, עפעפענדיגע אידישיסטען די שורות. אלע האבען אויסגערייקט זייער שמחה, און חברה האבען זיך צע־זונגען, דאס אידישען ליד ביי דער שמחה פון אידישען קינסטלער איז נעפאלען אויף ספּעדיינע מיט'ן אנזאג „לא אלמן ישראל", די אידישע קולטור וועט בייקו־מען אלע שווערינקייטן, און אין די היב־זער פון די אידישע קינסטלער וועט זיך אויפגערען די פרייד, די אויפגעהענדיגע פון אלע וואס זענען מיט אונז.

אנב אורחא וויל איר אויך דערמאָ־נען, אז אויסצומארגענען האבען זיך פאר־זאמעלט א כנופיה פריינט מיט'ן קונסט טיפען רוישם, נאר אויך זיין צעקושען זיך מיט חבר סאבאלאוו האט אנגעצונדען אלעמענ'ס הערצער, און מען האט דער־פיהלט דאס התקרבות פון קינסטלער.

חבר סאבאלאוו האט אין עטליכע ווערטער געענטפערט אויף אלע באגריס־סונגען.

חבר סאבאלאוו'ס שטילע הארציגע ווערטער האבען זיך אריינגעשניטען אין די הערצער, און אלע וועלען עס לאנג לאנג געדענקען.

אלעמענ'ס הערצער זענען פול גע־ווען מיט שמחה — און אט אזעלכע יום טוב'דיגע האבען זיך די קנאפּע הונדערט מענשען געזעצט ביי די סערווירטע טי־שען אין דעם רעסטאראן, און צווישען איין מאכל און אנדערען האט חבר קאצע־נעלענבאגען געטיילט כבוד. עס האבען געערדט מאטעניקא, פ. פרומהארץ, פרוי פרומהארץ, סויבעל און דער שרייבער פון די שורות. אלע האבען אויסגערייקט זייער שמחה, און חברה האבען זיך צע־זונגען, דאס אידישע ליד ביי דער שמחה פון אידישען קינסטלער איז נעפאלען אויף ספּעדיינע מיט'ן אנזאג „לא אלמן ישראל", די אידישע קולטור וועט בייקו־מען אלע שווערינקייטן, און אין די היב־זער פון די אידישע קינסטלער וועט זיך אויפגערען די פרייד, די אויפגעהענדיגע פון אלע וואס זענען מיט אונז.

גרויסער סובסקריבשאן - קאמפּיין פון 1־טען מארטש ביז 1־טען אפריל, 1930

— פאר'ן —

לעקסיקאן פון יידישן טעאטער

עס זענען פאראן 56 ביכער לוקסוס - אויסגאבע און 1243 ביכער פאלקס - אויסגאבע, די איבעריגע זענען שוין שוין פארקויפט. אין פרייוואט - פארקויף וועט מען דעם „לעקסיקאן" ניט קאנען באקומען — ער איז באשטימט נאר פאר סובסקרייבער.

דער "לעקסיקאן פון יידישן טעאטער" ווערט ארויסגעגעבען אונטער דער רעדאקציע פון זלמן זילבערצווייג (מיט דער מיטווירקונג פון א רעדאק־ציע־קאלעגיום. אונטער דער אידישער אקטיארען־יוניען.

דער "לעקסיקאן פון יידישן טעאטער" וועט אנטהאלטען 2500 ביאגראַ־פיעס פון אלע אידישע פאלקס־זינגער, בראדער זינגער, בדחנים - אקטיארען, שוישפּילער, רעזישיסאָרען, דירעקטאָרען, מענעדזשערס, דראמאטורגען, איבערזעצער, קאמפּאזיטאָרס, מאלער, קריטיקער און רעצענזענטען פון אלע צייטען מיט מען האט אנגעהויבען זינגען און שפּילען אויף אידיש ביז היינט.

א בוך פון געשיכטע, געשריבען וועגען מענשען, וועלכע איר קענט, וועלכע איר פארערט און מיט וועלכע איר זייט פארוואנדט.

1600 בילדער פון אידע ליבלינגע, קרובים און פריינט

אין "לעקסיקאן פון יידישן טעאטער" וועלען זיין געדרוקט די לעבענס־באשרייבונגען פון די פארשטארבענע אידישע קינסטלער, פאר וועלכע עס ווערט דורכ'ן "לעקסיקאן" געשטעלט אן אייביג אָנדענק.

קינדער און קרובים פון פארשטארבענע אקטיארען האבען איצט די מעגליכקייט צו האבען שטענדיג ביי זיך א ליבען אָנדענק פון זייערע נאענטע.

אין "לעקסיקאן פון יידישן טעאטער" קומען אריין די ביאגראפיעס פון אלע, וועלכע האבען א שיכות מיט דער אידישער בינע.

ווילט איר קענען דאס לעבען פון די אידישע סטארס?

ווילט איר קענען דאס לעבען פון אלע אידישע שוישפּילער, וועלכע איר באוואונדערט אויף דער בינע?

סובסקרייבט דעם „לעקסיקאן פון יידישן טעאטער"

געדענקט: **דער „לעקסיקאן פון יידישן טעאטער" ווערט געדרוקט נאר פאר סובסקרייבער — אין קיין שום בוך־סטאר וועט איר שפּעטער דעם „לעקסיקאן" נישט קריגען צו קויפען.**

עס זענען נאך פאראן בלויז 1243 קאפּיעס פון דער פאלקס־אויסגאבע, וועלכע קאסט 10 דאלאר. עס זענען נאך פאראן בלויז 56 קאפּיעס פון דער לוקסוס־אויסגאבע, וועלכע קאסט 25 דאלאר.

אויב איר ווילט האבען דעם "לעקסיקאן" — טאָ סובסקרייבט אייך שוין.

יעדער סובסקרייבער וועט דעם "לעקסיקאן" באקומען תיכף נאָכ'ן דערשיינען, פאסטערזיש פ ר י י.

דער פאראנס־קאמיטעט איז פאראנטוואָרטליך נאר פאר די סוב־סקרייבער, וועלכע וועלען סובסקרייבען אין פארלויף פון מארטש.

גרויסע פרעמיום פאר די סובסקרייבער

ווער עס שיקט אריין תיכף די גאנצע סומע פאר דעם סובסקרייב־שאן, באקומט פולשטענדיג פ ר י י דאס זייער אינטערעסאנטע בוך וועגען אידישען טעאטער **„הינטער'ן פארהאנג"** פון זלמן זילבער־צווייג, וועלכעס קאסט אין בוכהאנדלונג $2.50.

דער־סובסקרייבער פון "לעקסיקאן" דארף פאר דעם בוך באצאלען בלויז 15 סענט פאסטערזיש.

מען קאן אויך דעם סובסקריבשאן אויסצאלען אין ראטעס (פיימענטס).

שיקט אייערע טשעקס אדער מאני אָרדערס:

תמיד, קיינער גיט ניט קיין הילף. איהר בעסער פאר אלע פארשטעהט וואס דאס מיינט, און סיידען א נס וועט פאסירען, זענען אונזערע טעג געצעהלטע. איין נחת וועט כאטש בלייבען אויב דער פארם איז באשערט אונטערגאנג, דאס זענט איהר. איהר וועט זיין די לעבעדיגע עדות. אזוי לאנג ווי איהר וועט עקזיס־טירען, וועלען קענענדער אידען זיך דאר־פען שעהמען, שעהמען פאר זיך און פאר די גוים פון קענענדע. און איינינע פון אט די גרויסע וועלען האבען אויף זייער געוויסען די גרויסע ארבייט וואס זיי האב־בען פאראנכלעסינט, ניט אלע מאל קריגט מען ביי א רעגירונג א קאנצעסיע אויף אידישע יתומים.

איך און מיין פרוי ווינשען אייער קלוב לאנגע יאהרען און איהר זאלט זיך באשעפטיגען נאר מיט העלפען ארימע עלענדע אזוי לאנג און אזוי פיעל ווי איהר וועט קענען. מיט מיין פרוי שענקען אייך אלע חברים פון טאראנטאר צווייג.

מ. סעקס,

דזשארדזשטאון, אנט.

דיעזע מיטטיילונג איז צו מיליאנען מענשען

אלל־ברען איז פאר זיי וויכטיגע נייעס וועגען געזונט

מיליאנען מענשען ווייסען אז קאפּעווע־טאָג, שלעכטע שטימונג און אנדערע שמערצען ווערען פעראורזאכט פון פערשטאָפונג. זיי ווייסען אויך אז אפּפיהר מיטלען, פיל־לען און פאטענטירטע מעדיציגען וועלען ניט ווירקען און וועלען זיכער ניט ברייג־גען קיין פולשטענדיגע בעפרייאונג פון פערשטאָפונג. זיי וועלען זיין שטארק פער־אינטערעסירט אין דעם נאטירליכען, ווירק־זאמען מיטעל געגען פערשטאָפונג, וואס איז ענדעקט געווארען פון מיליאנען מענ־שען דורך זייער ערפאהרונג.

מען עסט הייגט צו טאָג אינערעל קעל־לאגג'ס אלל־ברען פאר דער בעפרייאונג פון פערשטאָפונג און כדי צו פערהיטען זיך געגען פערשטאָפונג. דייעזער גשמאַ־קער סיריעל גיט צו שארפסטע עלעמענטען צו דעם דייעט, וואס איז אן אבסאָלוטע פערייכערונג, בעגען געפעהרליכע קראנק־הייטען. קעללאגג'ס אלל־ברען איז גא־ראנטירט צו בעפרייען פון צייטווייליגער און ווידערהאלענדער פערשטאָפונג.

קעללאגג'ס אלל־ברען איז דער אריגינע־לער דורכאויס ברען. נים נור פערהיט דאס בעגען פערשטאָפונג, נור עס ענטהאלט אויך אַ סך אייזען וואס בערייכערט די בלוטען און ברייגנגס ארויס דעם גליהענ־דען קאָליר פון געזונט און אייזער געזיכט. מיט מילך און פרוכט זאפטען; עס ברייגנגס אויך וויכטיגע וויטאמינס.

אייער בראָסער האט קעללאגג'ס אלל־ברען אין דעם רויטען און גרינעם פע־קעדיש. עס ווערט סערווירט אויבערעל. גע־מאַכט פון קעללאגג אין לאנדאן, אנגלאנד.

קעללאגג'ס אלל־ברען איז אבסאָלוט כשר אונטער דער השגחה פון הגודה הרבנים פון מאראנטאָ.

Kellogg's ALL-BRAN

די איצטיגע שטימונג ביי די אראבער אין ארץ ישראל

(פארזעצונג פון פיידיש 4)

אזוי ווי אבער מען האט ווידער זיך נישט געווונדערט צו איהם ווענען דעם באדען, האט ער היינטיגע וואך געשריבען א ברייף. דאס ער איז גרייט אראפצולע־זען נאך צוואנציג פראגענט פון פרייז, אבי מען זאל שוין ביי איהם אפקויפען דעם באדען. דערביי מאכט ער אויס־מערקזאם דאס ער שפירט זיך עפעס מיט'ן געזונט נישט אין אָרדנונג, און אויב ער וועט פולצונג שטארבען (אללאה זאל אפ־היטען) וועט זיין יורש, דער אידען־פיינד־ליכער סטודענט, נישט פארקויפען דעם באדען אפילו פאר'ן העכסטען פרייז...

(פארזעצונג פון פיידיש 5)

איינינע אראבישע צייטונגען האבען דאריבער אנגעהויבען א קאמפּאניע געגען די רייכע מיטגלידער פון דער דעלעגאציע וואס זיי פאהרען נישט פאר זייער איי־גען געלט. עס איז א חרפה — זאגען זיי פאר אזעלכע מיליאנערען צו פאָדערען ביים אָרעמען אראבישען פאלק, אז ער זאל זיי נאר פאשען מיט כבוד. און דאס־מאלסט ווען עס האלט שוין ביים ערריי־כען דעם כבוד — פאראלאנגען זיי, אז עס זאל געשעהן דורך די אָרעמע פיאס־טערס פון'ס פאלק. אנדערע צייטונגען ווידער האבען גענומען סטראשען אז אויב די דעלעגאטען וועלען נישט פאהרען אויף זייערע איינענע קאסטען וועלען זיי מיינען נאכ'ן שעהן בלייבען זיצען אין דער היים. און קיין לאנדאן וועט מען אהין שיקען צו דזשמאל הוסייני נאך איינעם פון די יונגע אדוואקאטען און גענוג. בנגו לביגו איז ארויפגעשוואומען דער ענין פון נא־שאשיבי'ס קאנדידאטור, וואס האט שפּע־טער מיט זיך מיטגעשלעפּט אויך די קאנ־דידאטור פון'ס הויפט־העלד, דעם מופטי פון ירושלים.

ווי באקאנט איז נאשאשיבי א דאנק די אידען אויסגעקליבען געווארען פאר שטאדט־פרעזידענט פון ירושלים. ווען מען